

Små børns seksualitet

Information til forældre i dagtilbud
om små børns seksualitet

BØRN OG UNGE
Aarhus Kommune

Kære forældre

Du kan i denne pjeces læse mere om børns naturlige seksualitet og om, hvordan vi som voksne kan forholde os til den.

Børn har en naturlig nysgerrighed over for hinanden, og den kan komme til udtryk gennem deres leg.

Vi håber, at denne pjeces er med til at give mulighed for, at du som forælder og personalet i dit barns institution kan have en god og åben dialog om emnet.

Børn er nysgerrige

Små børn er spontane og nysgerrige omkring krop og køn, ligesom de er nysgerrige omkring alt andet, de møder i livet. Det er en del af børns naturlige udvikling: de udforsker deres egen og andres kroppe, tager tøjet af og er optaget af at kende forskel på pige og dreng. Det er ikke usædvanligt, at børn rører ved deres krop og kønsorganer, fordi det føles rart. Det er helt normalt.

Børn begynder at udforske deres egen krop så snart, de kan bruge deres hænder. I halvandet til to-års alderen kan de også kigge interesseret på og røre ved andre børns kønsorganer. Og de kan være nysgerrige, når de ser forældre eller søskende uden tøj på. Omkring 3-års alderen begynder børnene for alvor at blive opmærksomme på deres krop. De begynder at lege "doktorlege" ved at undersøge og eksperimentere med sig selv og hinanden.

Børns seksualitet er spontan, sanselig og legende. Den foregår med hele kroppen. Børn fornemmer gådefuldheden, men har ikke forudsætninger for at forstå, hvad seksualitet er.

Børns seksualitet kan ikke sammenlignes med voksnes seksualitet.

Hvordan udforsker børn deres seksualitet?

Børn leger med kroppen

Det er normalt, at børn i perioder bliver begejstrede for frække ord som tissemand, røv og numse. De synes, at det er spændende at snakke om at bolle.

Det er også normalt, at børn leger ”doktorlege” eller ”kysse-fangelege”, hvor de udforsker hinandens kroppe og kropsåbninger. For børn er kroppens åbninger ikke tabubelagte, som de kan være for voksne. Børnene skal dog lære at sige fra og mærke efter, hvis legene bliver

grænseoverskridende og ikke længere er ligeværdige, frivillige og spontane.

Legene skal foregå i en positiv atmosfære præget af nysgerrighed og opdagelseslyst – og ALTID med jævnaldrende børn.

Børn kan også udforske deres seksualitet gennem onani. Mange børn har perioder, hvor de onanerer åbenlyst. Det er naturligt, og vil oftest aftage med tiden. Børn skal dog lære, at nogle ting helst skal foregå lidt mere privat, især når skolealderen nærmer sig.

Hvordan forholder du dig som forælder til dit barns seksualitet?

Du kan komme i tvivl

Som forælder kan du blive overrasket og endda lidt forskrækket, hvis dit barn involverer numser, tissekoner og tisse mænd i legen.

Det er ikke ualmindeligt, at man som forælder kan komme i tvivl om, hvad der er normal adfærd og leg. For hvor går grænsen, når små børn begynder at interessere sig for krop og køn? Forældre kan især komme i tvivl, når den offentlige debat ofte sætter fokus på overgreb og ikke på børns helt naturlige, alderssvarende, sanselige og kropslige nysgerrighed.

Børns seksualitet består af umiddelbare følelser og fornemmelser. Børn er slet ikke bevidste om, at disse følelser er seksuelle. På den måde adskiller børnenes seksualitet sig markant fra de voksnes.

Børn er umiddelbare og åbne omkring seksuelle spørgsmål. Forsøg at bevare denne åbenhed. Svar så godt, som du kan. Tal om emnet på samme måde, som du taler om alt andet. Undgå at overfodre dit barn med seksualoplysning. Giv dit barn en naturlig forklaring, og svar på spørgsmål med ord, som det kan forstå. Gode billedbøger kan være en hjælp, når man skal forklare børn om seksualitet.

Det vigtigste er, at du støtter dit barn i at have ja- og nej-følelser. Du skal støtte dit barn i, at det gerne må sige nej, hvis nogen prøver at få det til noget, det ikke kan lide.

Hvordan forholder daginstitutionen sig til børns seksuelle lege?

Børn skal have frihed til at være nysgerrige, når de leger. I nogle lege eksperimenterer de med hinandens kroppe. I institutionen skal pædagogerne forholde sig til disse lege, ligesom de skal forholde sig til enhver anden leg. Men det er na-

turligvis vigtigt, at pædagogerne observerer og guider børnene, så legene forbliver ligeværdige, frivillige og spontane samt foregår mellem jævnaldrende.

Hvordan samarbejder forældre og daginstitution?

Som forælder kan du opleve, at dit barn stiller spørgsmål om seksualitet eller fortæller om episoder, det har oplevet i institutionen. Her er det vigtigt, at du som forælder snakker med lederen eller en pædagog i institutionen, hvis du er i tvivl om, hvordan du skal handle.

I den offentlige debat er der ofte fokus på overgreb mod børn. I den forbindelse har mange daginstitutioner indført regler og retningslinjer for børnenes og pædagogernes fysiske kontakt. Det sker for at beskytte børn og især mandlige pædagoger. Der kan for eksempel være tale om regler for børnenes doktorlege og nøgne børn samt regler om minimal kropskontakt med børn.

Husk, at en stor del af omsorgen for et barn er kropslig. Børn har brug for kropskontakt og fysisk nærvær – også mens de er i institutionen. Det gælder både, når de skal trøstes, læses for, leges med, pusles og have hjælp til toiletbesøg.

Forældre og daginstitution kan drøfte, hvor grænsen skal gå for børnenes almindelig doktorleg, om børnene må lege uden tøj i ”puderummet”, eller om de må være nøgne på legepladsen en varm sommerdag.

I fællesskab kan I drøfte, hvordan I skaber de bedste rammer for børnenes nysgerrighed og leg med kroppen.

Støt barnets nysgerrighed og leg med kroppen

- Tal om krop og køn på samme måde, som du taler med dit barn om alt mulig andet
- Vis dit barn, at det er i orden at spørge, selvom du ikke altid kan svare på spørgsmålene
- Giv dit barn enkle svar, der er til at forstå og passer til barnets alder
- Respekter dit barns grænser for berøring og lær barnet, at det er i orden at sige fra
- Spørg roligt og nysgerrigt til dit barns oplevelser med doktorlege
- Vis dit barn, at du ikke bliver sur eller forskrækket, hvis det fortæller om oplevelser med ”doktorlege”
- Vær opmærksom på, at dit barn kun leger ”doktorlege” med børn, der er ligeværdige i alder og modenhed
- Snak med personalet, hvor dit barn bliver passet, hvis du er i tvivl om, hvordan du skal handle

Til inspiration

Må vi lege doktor? Håndbog i børns seksualitet 0-12 år
Anna Louise Stevnhøj

Spillerum: Et dialogredskab om følelser, grænser og seksualitet. Katrine Zeuthen for Servicestyrelsen 2011
Socialstyrelsen

Billedbøger:

Hemmeligheder

Lisbeth Zornig Andersen og Freja Emilie Palsgaard Andersen.
Dansk Psykologisk Forlag

Blev du til ved et knald?

Trine Bundsgaard. Carlsens Forlag

Mor har en baby inde i maven

Lars Daneskov. Politikens Forlag

Kontakt:

Sundhedsplejen

sundhedsplejen@aarhus.dk - tlf.: 89 40 53 45

Respekt for Grænser

Forældrelinjen - tlf.: 21 79 88 88